

Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, tom 39 (95), Warszawa 2007

Spis treści

Małgorzata Cygańska, Jerzy Gierusz, *Korzyści z zastosowania systemu budżetowania w zarządzaniu wybranymi szpitalami*

Renata Dyląg, *Zasady ujmowania przychodów i kosztów specyficznych dla firm z branży IT w świetle ustawy o rachunkowości, MSR/MSSF i US GAAP*

Anna Knieper, *Wpływ Europejskiej Unii Walutowej na rachunkowość na przykładzie Niemiec*

Mirosław Krajewski, *Kierunki zarządzania aktywami obrotowymi w aspekcie wzrostu wartości przedsiębiorstwa*

Małgorzata Macuda, *Okresowe raportowanie w kontroli wykonania budżetu kosztów na przykładzie zakładu opieki zdrowotnej*

Kazimierz Sawicki, *Wykorzystanie rachunkowości w budżetowaniu przychodów i kosztów jednostki gospodarczej*

Adam Żwirbla, *Nowe aspekty metodologiczne dźwigni operacyjnej*

Z życia studenckich kół naukowych rachunkowości

Piotr Kozak, *Młodzi naukowcy w grodzie Kopernika*

Tomasz Piotr Murawski, *Istota i rodzaje ekoaudytu*

Krzysztof Polański, *Rola audytu wewnętrznego i kontroli wewnętrznej w procesie zarządzania ryzykiem*

Tomasz Zimnicki, *Segmenty działalności według MSR 14 determinantą wzrostu wartości informacyjnej sprawozdania finansowego*

Ze współpracy z zagranicą

Hideki Murai, Yoshiro Kimizuka, *Goethe on Accounting*

Informacja dla autorów

Korzyści z zastosowania systemu budżetowania w zarządzaniu wybranymi szpitalami

Małgorzata Cygańska, Jerzy Gierusz

Streszczenie

Typowe procedury budżetowania, tworzone dla przedsiębiorstw produkcyjnych, nie mogą być wprost przeniesione na obszar funkcjonowania szpitali, jako specyficznych jednostek usługowych. Skuteczne wdrożenie i sprawne funkcjonowanie systemu budżetowania wymaga tu realizacji wielu procesów dostosowawczych, szczególnie w zakresie adaptacji struktury organizacyjnej, systemów ewidencji i rozliczania kosztów, a także metod zarządzania zasobami ludzkimi.

W artykule przedstawiono wyniki badań empirycznych dotyczących szczegółowych rozwiązań w zakresie stosowanych systemów budżetowania wybranych szpitali województwa warmińsko-mazurskiego oraz wskazano dotychczasowe korzyści wykorzystania pozyskiwanych tą drogą informacji.

The benefits of using budgeting in managing hospitals - research findings

Summary

Typical budgeting procedures that are created for business entities cannot be easily adopted by hospitals, which are specific service entities.

The article presents research results concerning the quality of budgeting systems currently used in hospitals as well as the main benefits of using information derived in this way.

Zasady ujmowania przychodów i kosztów specyficznych dla firm z branży IT w świetle ustawy o rachunkowości MSR/MSSF i US GAAP

Renata Dyląg

Streszczenie

Jednym z podstawowych zagadnień rachunkowości jest dostarczenie zasad umożliwiających współmierne przyporządkowanie przychodów i kosztów wynikających z prowadzonej działalności do poszczególnych okresów sprawozdawczych. Służy temu pomiar zdarzeń gospodarczych, zapewniający rzetelne, zgodne z treścią ekonomiczną, odzwierciedlenie efektu działalności. Problematyka ta odnosi się do jednostek funkcjonujących w każdej branży, w tym również do dynamicznie rozwijających się podmiotów w branży IT. Głównym przedmiotem działalności tych jednostek jest wytwarzanie oprogramowania do wielokrotnej sprzedaży, realizacja informatycznych kontraktów obejmujących wykonanie systemów informatycznych składających się z oprogramowania, sprzętu komputerowego oraz świadczenia usług wdrożeniowych, instalacyjnych, serwisu gwarancyjnego i pogwarancyjnego, usług pomocy technicznej, usług dostosowywania oprogramowania dla indywidualnych potrzeb klienta itp.

Celem niniejszego opracowania jest zaprezentowanie polskich i międzynarodowych regulacji w zakresie ujmowania przychodów i kosztów wynikających z działalności jednostek w branży IT. Na przykładzie ustawy o rachunkowości, MSR/MSSF oraz amerykańskich GAAP są przedstawione zasady ujmowania przychodów ze sprzedaży oprogramowania oraz innych usług i produktów IT, ujmowanie długoterminowych kontraktów informatycznych, jak też ujmowanie i rozliczanie kosztów wytwarzania oprogramowania przeznaczonego do wielokrotnej sprzedaży.

Software and Other IT Products Revenues and Costs Recognition Based on Polish Accounting Act, IFRS and US GAAP

Summary

One of the basic issues covered by accounting is creating rules for matching revenues and costs which are resulting from activity performed during certain reporting periods. This could be a method of measuring the effects of economic events in conformity with their economic substance. That issue concerns companies operating in various sectors of the economy, included the fast growing IT market. The main object of activity of IT business is creating: software for sale, complex IT projects including software, hardware, installation implementation, warranty service, technical support, and software customization.

The aim of this paper is to present Polish and international regulations for cost and revenue recognition in IT business area. Based of Polish Accounting Act. IFRS and US GAAP, the author has presented rules for IT services revenue recognition, accounting for IT long-term contracts and accounting for the costs of computer software to be sold. leased or otherwise marketed.

Wpływ Europejskiej Unii Walutowej na rachunkowość – na przykładzie Niemiec

Anna Knieper

Streszczenie

Wraz z wejściem w życie Europejskiej Unii Walutowej przedsiębiorstwa musiały przeprowadzić konieczne dostosowania pod względem techniczno-organizacyjnym w wielu obszarach ich działalności. Dziedzina rachunkowości została szczególnie objęta tymi zmianami.

Celem artykułu jest zaprezentowanie na przykładzie Niemiec wpływu wprowadzenia waluty euro na rachunkowość. Przejście na euro spowodowało konieczność dostosowania księgowości i sprawozdań finansowych do nowej waluty. Powstałe przy transformacji liniowej (danych w walucie narodowej na walutę euro) różnice z zaokrąglenia należało zaliczyć do wyniku finansowego jednostki. Szczególnego dostosowania wymagał kapitał zakładowy spółek kapitałowych: wartości nominalne akcji i udziałów musiały opiewać na pełne euro. Do tego konieczne były zmiany wysokości kapitału.

Wraz z wprowadzeniem euro ryzyko kursowe między walutami państw członkowskich zostało wyeliminowane. Dlatego wszystkie zyski i straty z tych walutowych pozycji pieniężnych zostały zrealizowane. Ustawodawca stworzył możliwość odroczonego ujęcia dodatnich różnic kursowych, natomiast ujemne różnice kursowe należało odnieść natychmiast na rachunek zysków i strat.

Wprowadzenie euro było związane z powstaniem różnych kosztów w przedsiębiorstwach. Koszty te były porównywalne z regularnymi kosztami przedsiębiorstw, dlatego należało je ująć zgodnie z ogólnymi zasadami bilansowymi. Poza tym została wprowadzona możliwość kapitalizacji tej części kosztów związanych z wprowadzeniem euro, które wynikały z wytworzenia we własnym zakresie wartości niematerialnych i prawnych.

The Influence of the European Monetary Union on Accounting on an Example of Germany

Summary

The formation of European Economic and Monetary Union forced companies to make necessary adjustments in many fields of their activities. The area of accounting has been particularly influenced by the changeover to the new currency.

The aim of the article is to describe the effects that the introduction of the euro had on accounting.

The changeover to the euro has created a necessity of making changes in accounting and financial statements of the companies. As a result of the linear transformation from the national currency to the euro occurred differences concerning rounding. Those differences should be recognized in the profit and loss account. Share capital of capital companies required a special adjustment: nominal values of stocks and shares had to be expressed in total figures. Therefore the changes in amount of capital have been necessary aswell.

Further on all the exchange gains and losses on monetary items in foreign currencies of the EMU countries have been realized as after the introduction of the euro the exchange risk between national currencies of participating Member States did not exist any longer. The deferral of positive exchange differences after the introduction of the euro has been allowed, whereas negative exchange differences should be immediately recognized in the profit and loss account.

As a result of the changeover to the euro companies will incur a variety of costs. As they are comparable to regular costs, the normal rules of the Accounting Directives apply. A part of the cost has been allowed to capitalize, if they concern internally developed intangible assets.

Auswirkungen der Europäischen Währungsunion auf das Rechnungswesen am Bespie/ Deutschlands

Kurzfassung

Mit Beginn der Europäischen Wirtschafts- und Währungsunion mussten in den Unternehmen die erforderlichen Anpassungen in Angriff genommen werden. Der Unternehmensbereich Rechnungswesen war besonders von dieser Umstellung betroffen.

Ziel des Artikels ist es, am Beispiel Deutschlands die Auswirkungen der Euro-Einführung auf das Rechnungswesen darzustellen.

Der Übergang zum Euro machte die Umstellung der Buchhaltung und des handelsrechtlichen Jahresabschlusses notwendig. Bei deren Umstellung, die durch die lineare Transformation erfolgte, sind Rundungsdifferenzen entstanden, die erfolgswirksam zu erfassen waren. Außerdem bedurfte das gezeichnete Kapital bei Kapitalgesellschaften einer besonderen Anpassung: die Aktiennennbeträge und Stammeinlagen mussten auf volle Euro lauten. Dazu waren Kapitaländerungsmaßnahmen erforderlich.

Mit der Einführung des Euro wurden alle Währungsgewinne und -Verluste bei monetären EWU-Posten realisiert, da ab diesem Zeitpunkt das Wechselkursrisiko entfallen war. Eine aufgeschobene Vereinnahmung positiver Kursdifferenzen nach der Euro-Einführung wurde von dem Gesetzgeber zugelassen, während negative Kursdifferenzen sofort in der Gewinn und Verlustrechnung auszuweisen waren.

Durch die Einführung des Euro sind in den Unternehmen diverse Kosten entstanden. Sie sind mit regulären Kosten vergleichbar, daher waren für ihre bilanziellen Erfassung die allgemeinen Bilanzierungsregeln heranzuziehen. Ein Teil der Umstellungsaufwendungen durfte kapitalisiert werden, soweit es sich um selbstgeschaffene, immaterielle Vermögensgegenstände handelte.

Kierunki zarządzania aktywami obrotowymi w aspekcie wzrostu wartości przedsiębiorstwa

Mirosław Krajewski

Streszczenie

We współczesnej gospodarce rynkowej przedsiębiorstwo powinno charakteryzować się ciągłym dążeniem do zwiększania płynności środków finansowych. Zwiększenie ruchu pieniądza, poprzez jego szerszy i silniejszy strumień, pozwala na zwiększenie efektywności gospodarki finansowej. Przyczynia się to, z jednej strony, do zmniejszania kosztów użycia kapitałów własnych i obecnych, z drugiej zaś - do zwiększania siły inwestowania w poszczególnych kierunkach działalności gospodarczej przedsiębiorstwa, a w konsekwencji do wzrostu jego wartości.

The ways of current assets management - the company value growth perspective

Summary

In the contemporary market economy an enterprise should be characterized by on-going aspiration to increase its financial resources liquidity. Intensification of the movement of money through expansion and strengthening of its flow makes it possible to enhance the effectiveness of business finance management. This results, on the one hand in reduced cost of equity on borrowed capital, and on the other in increased potential to investing in various areas of a company's activity and, consequently, in the growth of its value.

Okresowe raportowanie w kontroli wykonania budżetu kosztów na przykładzie zakładu opieki zdrowotnej

Małgorzata Maruda

Streszczenie

Raportowanie okresowe ma dostarczyć danych dla potrzeb decyzyjnych zarządu. Budżetowanie zakładów opieki zdrowotnej stawia sobie cel w postaci racjonalnej struktury kosztów działalności medycznej. Przy małym zaangażowaniu personelu medycznego nie możemy liczyć na szybkie sukcesy w dziedzinie racjonalizacji struktury kosztów. Przygotowywane okresowe raporty wskazują ośrodki powstawania kosztów mało zaangażowane w proces budżetowania, i oraz te, które swoim przykładem popierają racjonalizację kosztów zakładu opieki zdrowotnej.

Periodic reporting in budgeting costs on the example of a health care unit

Summary

Periodic reporting is intended to provide the management with data useful in decision-making. Budgeting in health care units is aimed as achievement of a aims at rational structure of medical activity costs. With little involvement on the part of the medical staff we cannot believe in rapid successes in the field of rational costs structure. Periodic reports show costs creating units little interested in the process of budgeting and those that support costs rationalization of a health care unit.

Wykorzystanie rachunkowości w budżetowaniu przychodów i kosztów jednostki gospodarczej

Streszczenie

W artykule wskazano, że rachunkowość może odgrywać ważną rolę jako instrument wspomagający budżetowanie i zarządzanie przedsiębiorstwa, jeżeli jest systemem sensu largo, obejmującym rachunkowość finansową oraz rachunek kosztów i rachunkowość zarządczą. Chociaż rachunkowość uczestniczy w budżetowaniu różnych obszarów działalności przedsiębiorstw, to budżetowanie kosztów, przychodów i wyniku finansowego bez wsparcia przez nowoczesną, sprawnie funkcjonującą rachunkowość jest bardzo trudne lub niemożliwe.

Using accounting in budgeting of revenues and costs of an entity

Summary

This article indicates that accounting may play an important role as the instrument supporting budgeting and entity management if it is a largo type system, including financial accounting, cost accounting and management accounting. Although accounting takes part in budgeting of miscellaneous business activities, the budgeting of costs, revenues and Financial result would be impossible without the support given by modern and efficient accounting.

Nowe aspekty metodologiczne dźwigni operacyjnej

Adam Żwirbla

Streszczenie

Artykuł jest próbą przedstawienia w nowym świetle zjawiska dźwigni operacyjnej. Autor opisuje wstępnie poglądy różnych ekonomistów, a następnie wyjaśnia istotę dźwigni operacyjnej na podstawie tzw. „atrybutów” dźwigni. Nawiązuje także do różnych koncepcji metodologicznych, proponowanych w literaturze ekonomicznej.

New methodological aspects of operational leverage

Summary

The article is an attempt to present operational leverage in the new light. The author quotes the opinions of various economists and next explains the nature of operational leverage based on so-called leverage attribute. There also are references to various methodological concept found in economic literature.

Istota i rodzaje ekoaudytu

Tomasz Piotr Murawski

Streszczenie

Tekst artykułu prezentuje złożoność zagadnienia ekoaudytu, czyli novum, jakim ono jest w materii polskiej rzeczywistości oraz ogólnych zagadnieniach wykraczających poza płaszczyznę rachunkowości. Akcesja w struktury Unii Europejskiej wymusiła pewne zachowania i wzorce postępowania, dzięki którym istnieje możliwość ujednoczenia zagadnień również w kwestiach ekologicznych. Parlament Europejski wydał w tej sprawie rozporządzenie, dzięki któremu powstał audyt środowiskowy oraz EMAS (Europejski System Ekozarządzania i Audytu). W prawodawstwie unijnym są ściśle określone procedury postępowania w procesie przeprowadzania takiego badania. Może być ono wykonane w różny sposób, ponieważ wyróżniamy cztery podstawowe typy ekoaudytów: audyt ekologiczny-wsłępny (eko-screening), audyt ekologiczny-podstawowy, audyt ekologiczny-pełny (ustawowy), audyt ekologiczny-lux. W tekście zostały również przedstawione motywy stosowania tego audytu oraz korzyści, jakie płyną, zarówno dla stosujących owo badanie, jak i dla całej Wspólnoty Europejskiej. W zakończeniu przytoczono przykład szkoły niemieckiej, która z powodzeniem stosuje się do zasad Europejskiego Systemu Ekozarządzania i Audytu.

The nature and types of eco-audit

Summary

The article presents the complexity of the issue of eco-audit, which is novelty in Poland, as well as general problems that go beyond the area of accounting. Accession into the structures of the European Union involved changes in certain procedures and behavior patterns, which constitutes a possibility of standardizing problems in ecological issues. The European Parliament has issued a regulation concerning this matter and owing to it environmental audit and EMAS have come into existence (Eco-Management and Audit Scheme). All the procedures of the process of carrying out eco-audit must be strictly conformable with the European Law. It may be executed differently, as there are four types of eco-audit: ecological audit-preliminary (eco-screening), ecological audit -basic, ecological audit-full (statutory) and ecological audit-lux. The text also describes the reasons for the application of eco-audit as well as the benefits which what may be experienced by both those who conduct such audit and the whole European Community. Finally, an example of a German school which successfully applies the principles of Eco-Management and Audit Scheme has been quoted.

Rola audytu wewnętrznego i kontroli wewnętrznej w procesie zarządzania ryzykiem

Krzysztof Pogański

Streszczenie

Przedsiębiorstwo i inne organizacje funkcjonują w ciągle zmieniającym się środowisku. Fakt egzystowania w burzliwym otoczeniu sprawia, że ryzyko jest nieodłączną częścią funkcjonowania każdej jednostki gospodarczej. Audyt wewnętrzny i kontrola wewnętrzna są nowoczesnymi narzędziami wykorzystywanymi w procesie zarządzania ryzykiem. Pomagają /identyfikować, oszacować, a następnie zarządzać ryzykiem. Audyt wewnętrzny i kontrola wewnętrzna wnoszą do organizacji wartość dodaną poprzez/ obiektywne zapewnienie, że proces zarządzania ryzykiem jest wdrożony i działa efektywnie. Podsumowując można stwierdzić, że zarządzanie ryzykiem powinno stanowić centralny element zarządzania strategicznego każdej organizacji, a audyt wewnętrzny i kontrola wewnętrzna powinny być najczęściej używanymi narzędziami w walce z ryzykiem.

The role of internal audit and internal control in risk management

Summary

Enterprises and other organizations function in a continuously changing environment. That is why risk is an inherent part of the functioning of each economic unit. Internal audit and internal control are modern instruments used in risk management process. They help to identify, estimate and manage risk. They also contribute value added for organization through objective assurance that risk management process is in place and works effectively. Summing up, risk management process should be a central element of strategic management in every organization.

Segmenty działalności według MSR 14 determinantą wzrostu wartości informacyjnej sprawozdania finansowego

Tomasz Zimnicki

Streszczenie

Segmenty działalności w sprawozdawczości finansowej odgrywają bardzo duże znaczenie dla inwestorów, jako głównych użytkowników sprawozdania finansowego. Inwestor ryzykuje najczęściej powierzając swój kapitał, a zatem ma uzasadnione roszczenia, by otrzymywać jak najwięcej informacji o przedsiębiorstwie. Tradycyjna sprawozdawczość finansowa pozbawia go tych praw, dostarczając jedynie skumulowane dane, które ograniczają możliwości dokonywania trafnych decyzji inwestycyjnych. Wprowadzenie MSR 14 Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności spowodowało wzrost wartości informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych dla inwestorów.

Artykuł przedstawia sytuację inwestora przed wprowadzeniem segmentów działalności do sprawozdawczości oraz korzyści wraz z przykładami, jakie wynikają z zawartych informacji po wprowadzeniu standardu.

Business activity segments according to IAS 14 as a condition of financial statement Information Value increase

Summary

Business activity segments in financial reporting are of great importance for investors as the main users of financial statements. Investors take the biggest risk entrusting their capital, so they has justified claims to receive as much as possible information about the company. Traditional financial statements do not meet this requirement, providing only aggregated data, which limits their potential for guiding right investment choices. The introduction of IAS 14 Segment Reporting caused That the value of Information presented in financial statements for investors increased. The article presents investor situation before the introduction of the business activity segments into financial reporting and the benefits that can be derived after the introduction of the standard illustrated by a number of examples.

Goethe on Accounting

*Hideki Murai
Yoshiro Kimizuka*

Summary

It was five years ago that we had doubts about the question why Henry R. Hatfield, „the pioneer of accounting theory”, quoted Goethe's view on accounting in his classical work „Modern Accounting”. A.C. Littleton and Yuji Ijiri did so, too. Some Japanese accounting books mention the fact that Hatfield went to Germany to meet Johan F. Shaer, who is called „the father of modern accounting”, in Germany. Shaer may be the first accountant who decorated several of his books with Goethe's words. Hatfield said he was indebted to Shaer in the preface of his work.

On the other hand, Hideo Hisano, an accounting historian in Japan, pointed out in his book that Goethe did not always praise the part which double entry bookkeeping performed (Hisano, 1992). Other Japanese accountants also had doubts about the interpretation in question, but they did not reexamine the point at issue further.

Our aim is to find Goethe's true view regarding accounting. The analysis is carried out in the following sections:

1. Introduction,
2. They quoted from Goethe,
3. Goethe and accounting,
4. His career and philosophy,
5. His real intention,
6. Conclusion.

Goethe o rachunkowości

Streszczenie

Okolo pięć lat temu nasze zainteresowanie wzbudził fakt, że Henry R. Hatfield, „pionier teorii rachunkowości”, przytoczył poglądy Goethego na temat rachunkowości w swoim dziele zatytułowanym Nowoczesna rachunkowość. Zrobili to również A.C. Littleton i Yuji Ijiri. W niektórych japońskich książkach o rachunkowości wspomniany jest fakt, że Hatfield pojechał do Niemiec, aby spotkać się z Johanem F. Schaerem, którego uważa się w tym kraju za „ojca nowoczesnej rachunkowości”. Shaer był prawdopodobnie pierwszym autorem piszącym o rachunkowości, który ozdobił niektóre ze swoich publikacji cytatami z dzieł Goethego. W przedmowie do swojej książki Hatfield przyznał, że wiele zawdzięcza Shaerowi.

Hideo Hisano, japoński historyk rachunkowości, napisał w swojej publikacji, że Goethe nie zawsze pochwalał rolę, jaką pełni system rachunkowości podwójnej (Hisano, 1992). Inni również mieli wątpliwości dotyczące właściwej interpretacji poglądów Goethego na temat rachunkowości. W artykule autorzy przeprowadzili wnikliwą analizę mającą na celu rozstrzygnięcie tej kwestii.